

Tjänsteutlåtande
Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Till: Miljö- och
hälsoskyddsnämnden

Datum: 2025-01-14
Diarienummer: MHN 2024-2598-420

Remiss gällande reformering av avfallslagstiftningen

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har tagit fram en promemoria med förslag på hur avfallslagstiftningen ska ändras för att vi ska få en ökad materialåtervinning och mer cirkulär ekonomi. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har möjlighet att lämna sitt yttrande över remissen senast den 14 februari 2025.

Beslutsförslag

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar

Anta miljö- och hälsoskyddsavdelningens yttrande som sitt och överlämna yttrandet till Klimat- och näringslivsdepartementet som Österåkers kommuns svar på remissen:

Promemoria- Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249)

Ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har den 12 november 2024 tagit fram en promemoria gällande reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (se bilaga 1).

Förslag på ändring av avfallslagstiftningen:

”Kommunens generella ansvar för att utöva tillsyn över avfallshanteringen inom kommunen ska tas bort i miljöbalken.

Länsstyrelsen ska vara ensam tillsynsmyndighet över tillståndspliktiga verksamheter, handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare och avfallstransporter enligt avfallsförordningen. Länsstyrelsen ska ensam eller tillsammans med andra länsstyrelser på en webbplats tillgängliggöra information om vilka verksamhetsutövare som har tillstånd eller har anmält sig.

Länsstyrelsen ska ta över tillsynsansvaret över kommunernas skyldigheter att sköta avfallshanteringen enligt miljöbalken.

Det tillsynsansvar som kommunen har kvar ska förtydligas. Kommunerna ska ha kvar ansvaret för tillsynen över avfallshanteringen enligt 15 kap. miljöbalken i fråga om de verksamheter som inte är miljöfarliga verksamheter och över att de som är folkbokförda i en kommun och övriga som vistas i kommunen följer avfallslagstiftningen. Kommunens nuvarande ansvar för tillsyn över nedskräpningen i kommunen förtydligas.”

I promemoria beskrivs bland annat skälen för förslagen och vilka konsekvenserna blir för de olika aktörerna.

Yttrande

Nedan framgår några av de skäl som ligger till grund för förslaget samt miljö- och hälsoskyddsavdelningens synpunkter gällande dessa utifrån hur avfallsfrågorna hanteras i Österåkers kommun. Nedan anges även några av de konsekvenser som läggs fram i förslaget och avdelningens synpunkter gällande dessa.

Skäl- ”Ansvarsfördelningen för tillsynen mellan myndigheterna”:

Kommunernas generella tillsynsansvar innebär flera oönskade konsekvenser för avfallsområdet, till exempel parallella eller dubbla ansvar mellan stat och kommun. För att komma till rätta med detta bör länsstyrelsen ensam vara tillsynsmyndighet över tillståndspliktiga verksamheter, handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare och avfallstransportörer enligt avfallsförordningen.

Avdelningens synpunkter:

Avdelningen har för verksamheter i Österåkers kommun inte uppmärksammat att det finns parallella eller dubbla ansvar mellan stat och kommun som har medfört oönskade konsekvenser. Detta kan bero på att kommunen har tagit över tillsynen för tillståndspliktiga B-verksamheter. När det gäller avfallstransportörer finns det i många fall dubbla ansvar mellan länsstyrelsen som har hand om anmälan och tillstånd för transporter och miljö- och hälsoskyddsavdelningen som har ett tillsynsansvar över verksamheten. Avdelningen har inte uppmärksammat att detta skulle medföra oönskade konsekvenser för verksamheterna. För många av verksamheterna har miljö- och hälsoskyddsavdelningen ett tillsynsansvar och transportererna är endast en liten del i verksamheten. Tillsynen över att avfallstransportererna följer lagstiftningen är en del av miljö- och hälsoskyddsavdelningens tillsyn. Om länsstyrelsen ensam skulle ta över kontrollen för avfallstransportörer skulle detta innebära en utökad tillsyn för de avfallstransportörer som även bedriver annan verksamhet där miljö- och hälsoskyddsavdelningen utför tillsyn.

Skäl- "Länsstyrelsens ansvar enligt avfallsförordningen":

Länsstyrelsen ska föra ett register över de verksamheter som har tillstånd eller är anmälda enligt kraven i avfallsförordningen, d.v.s. avfallstransportörer, handlare, mäklare eller yrkesmässiga insamlare av avfall.

Idag finns det ett tillsynsansvar både för kommun och länsstyrelse över de nationella och gränsöverskridande transporterna. Det kan dock konstateras att det är länsstyrelsen som har bäst kunskap om vilka aktörer som omfattas av kraven på tillstånds- och anmälningsplikt enligt avfallsförordningen och som har den faktiska kunskapen om vilka dessa aktörer är. Det medför otydligheter då tillsynsansvaret nu är dubbelt och enligt förslaget bedöms det därför som lämpligare att länsstyrelsen ensam ska utöva tillsyn över dessa aktörer.

Avdelningens synpunkter:

Länsstyrelsen har redan idag ett register över avfallstransportörer med tillstånd eller anmälan. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen använder detta register vid tillsyn av avfallstransportörer. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer att detta register är bra då det är ett smidigt sätt att få information om en verksamhet sökt om tillstånd eller gjort anmälan till länsstyrelsen och får på detta sätt information om vilka aktörer som finns i kommunen. Avdelningen håller dock inte med om att det är länsstyrelsen som har bäst kunskap om de aktörer som finns i Österåkers kommun. Den tillsyn som avdelningen utövar i kommunen ger en stor kunskap över vilka verksamheter som finns och hur deras avfallshantering ser ut gällande typ av avfall, mängder och vem som transporterar avfallet. I många fall har miljö- och hälsoskyddsavdelningen även tillsyn över andra delar av verksamheten än bara avfallshanteringen. Om länsstyrelsen ensam skulle utöva tillsyn över verksamheter som anmält eller sökt om tillstånd för avfallstransport m.m. skulle det i många fall innebära en dubbel tillsyn för dessa aktörer då miljö- och hälsoskyddsavdelningen behöver göra tillsyn inom andra områden inom miljöbalken. Avfallstransportörer kan röra sig mellan kommunerna och miljö- och hälsoskyddsavdelningen ser det som positivt att själva transporten kan tillsynas av länsstyrelsen för kontroll av om tillstånd/anmälan finns och om villkor följs. Vid miljö- och hälsoskyddsavdelningens tillsyn av avfallstransportörer har det visat sig att många inte känner till att avfallstransporten behöver anmälas eller ha tillstånd. En stor del i miljö- och hälsoskyddsavdelningens tillsyn framöver kommer därför vara att informera och ställa krav på att anmälan görs/tillstånd söks.

Skäl- "Ansvaret för tillsynen över kommunens avfallshantering bör flyttas"

Kommunen är utförare av avfallstjänster samtidigt som kommunen har ett ansvar att se till att avfallstjänsten faktiskt utförs. Det är viktigt att poängtera att kommunens roll som utförare inte får sammanblandas med kommunens andra roller. Om kommunen inte uppfyller sina skyldigheter kan det få stora konsekvenser för Sverige, ytterst i form av kännbara böter. Det finns inom detta område därför anledning att överväga om och i vilken utsträckning det

bör förekomma att en kommun ska ha ansvar för tillsynen över en verksamhet som kommunen är ansvarig för att utföra även om det handlar om olika förvaltningar i kommunen. Länsstyrelsen bör få ansvar för att bedriva tillsyn gentemot kommunerna och granska att de uppfyller sina skyldigheter inom avfallshanteringen.

Avdelningens synpunkter:

Det är oklart om förslaget innebär att länsstyrelsen skulle ta över ansvaret för tillsynen gentemot kommunala utförare eller om tillsynen skulle innebära att länsstyrelsen granskar miljö- och hälsoskyddsavdelningen som tillsynsmyndighet. Vilka kommunala utförare inom avfallsområdet skulle i så fall tillsynen gälla? Kommunala avfallsfrågor hanteras exempelvis även då det gäller de kommunala avloppsreningsverken. Det bör förtydligas vad detta förslag innebär. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen utövar tillsyn över både kommunala och privata verksamheter. Avdelningen gör inga skillnader mellan kommunala och privata aktörer och det gäller även andra områden som till exempel trafik, skolor och äldreboenden.

Skäl- ”Kommunernas avfallstillsyn”

Utgångspunkten för fördelningen av tillsynsansvaret på avfallsområdet bör vara att tillsynen så långt som möjligt bör integreras med tillsynen över den verksamhet där avfallet produceras. Kommunen bör därför ha kvar tillsynsansvaret över de verksamheter som är anmälningspliktiga eller som varken är anmälningspliktiga eller tillståndspliktiga men ändå är miljöfarliga verksamheter (så kallade u-verksamheter). Kommunen ska också ansvara för tillsynen över en verksamhet som frivilligt sökt tillstånd enligt miljöbalken.

Avdelningens synpunkter:

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen integrerar tillsynen av avfall som en del i tillsynen av de verksamheter som tillsynas. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bedömer därför att tillsynsansvaret över tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter bör ligga kvar på de på de kommuner som har tagit över tillsynen av tillståndspliktiga verksamheter (B). Det är dock oklart hur ovanstående skäl påverkas av om verksamheten även är en avfallstransportör eller kommunal verksamhet med avfallshandling.

Förslagets konsekvenser för verksamheter, myndigheter och miljön:

Verksamheterna kommer att få större möjligheter att välja hur de vill att avfallet ska hanteras och av vilken aktör. Förslaget är att detaljhandeln med livsmedel ska ansvara för allt sitt kommunala avfall. Dessutom ska andra yrkesmässiga verksamheter ansvara för kommunalt avfall i form av förbrukat matfett och förbrukat kontorspapper. Andra yrkesmässiga verksamheter ska även kunna ansöka hos länsstyrelsen om att få hantera sitt kommunala avfall enligt miljöbalken. Detta kommer att underlätta för de stora kedjorna då

ansökan kan avse avfallshanteringen i en eller flera kommuner. De verksamheter som beviljas egen hantering av kommunalt avfall kommer att få en årlig tillsynsavgift.

Kravet på kommunala avfallsplaner tas bort. Det kommer istället att finnas en nationell avfallsplan.

Enhetliga krav kommer att medföra att lagstiftningen om fastighetsnära insamling av förpackningsavfall, livsmedels- eller köksavfall och restavfall harmoniseras och förtydligas och att det införs generella undantag i stället för dispensförfarande.

Kravet gällande att förpackning som innehåller avfall ska skiljas från sitt innehåll ska till exempel inte gälla förpackningar med smittförande avfall. Att undantagen utökas och dispensrätten ändras kan innebära färre dispensansökningar till kommunen.

Övriga konsekvenser som anges är att det kan finnas viss oro för att avfallsbrottsligheten och dumpningen av avfall kan öka genom förslaget om att flytta ansvaret för visst kommunalt avfall.

Avdelningens synpunkter:

Med dagens hantering av det kommunala avfallet får miljö- och hälsoskyddsavdelningen direkt information från kommunens utförare om de verksamheter som inte har en kommunal hantering av det kommunala avfallet. Det är enkelt att få information om vilka verksamheter som har brister i sin sortering samt att utföra tillsynen där den behövs. I det fall olika aktörer får möjlighet att hämta det kommunala verksamhetsavfallet kommer handläggningen försvåras då tillsynen inte kan utföras riktat till de verksamheter där avfallshanteringen behöver åtgärdas. Avdelningen ser även en risk för att verksamheter väljer det billigare alternativet för avfallshanteringen vilket inte alltid är det bästa för miljön. Tillsynen av att alla verksamheter har en hämtning av det kommunala avfallet försvåras. Avdelningen ser också en risk för att oseriösa aktörer etablerar sig som avfallstransportörer med risk för ökad mängd dumpningar.

Avdelningen ser positivt på att kravet på att ta fram en ny kommunal avfallsplan var 4:e år tas bort och att avfallsplanen blir den samma över hela landet. Avdelningen ser det även positivt att fler generella undantag införs i lagstiftningen. Detta kommer att minska dispensförfarandet och att man gör olika bedömningar i olika kommuner.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen uppfattar förslaget som att animaliska biprodukter kommer att undantas från kravet att skilja innehåll från förpackning. Det behöver dock förtydligas om detta gäller alla förpackningar oavsett animaliskt innehåll. Skulle detta omfatta alla livsmedelsförpackningar med animaliskt innehåll handlar detta om en stor mängd förpackningar samt mat som inte kommer att sorteras.

Avdelningens slutsatser

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Österåker är inte en obligatorisk remissinstans. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser dock att förslaget väcker många frågor då mycket är otydligt samt även att förslagen i vissa fall medför risker för en försämrad avfallshantering. Avdelningen har därför valt att yttra sig över denna remiss.

Bilagor

1. Promemoria- Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi.

Maria Lindström
Miljö- och hälsoskyddschef

Catrine Eckers
Miljö- och hälsoskyddsinspektör

***Denna handling har signerats digitalt och saknar därför
namnunderskrift***

Skickas till:

kn.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till kn.cks@regeringskansliet.se

Verifikat

Transaktion 09222115557536526271

Dokument

MHN-2024-2598-Tjänsteutlåtande myndighetsutövning
Huvuddokument
6 sidor
Startades 2025-01-14 11:13:27 CET (+0100) av Mikael De Pedro Sporsén (MDPS)
Färdigställt 2025-01-14 15:39:05 CET (+0100)

Initierare

Mikael De Pedro Sporsén (MDPS)
Österåkers kommun
Org. nr 212000-2890
mikael.depedrosporsen@osteraker.se

Signerare

Catrine Eckers (CE)
Österåkers kommun
catrine.eckers@osteraker.se
Signerade 2025-01-14 11:15:23 CET (+0100)

Maria Lindström (ML)
Österåkers kommun
maria.lindstrom@osteraker.se
Signerade 2025-01-14 15:39:05 CET (+0100)

Detta verifikat är utfärdat av Scrive. Information i kursiv stil är säkert verifierad av Scrive. Se de dolda bilagorna för mer information/bevis om detta dokument. Använd en PDF-läsare som t ex Adobe Reader som kan visa dolda bilagor för att se bilagorna. Observera att om dokumentet skrivs ut kan inte integriteten i papperskopian bevisas enligt nedan och att en vanlig papperutskrift saknar innehållet i de dolda bilagorna. Den digitala signaturen (elektroniska förseglingen) säkerställer att integriteten av detta dokument, inklusive de dolda bilagorna, kan bevisas matematiskt och oberoende av Scrive. För er bekvämlighet tillhandahåller Scrive även en tjänst för att kontrollera dokumentets integritet automatiskt på: <https://scrive.com/verify>

